

nınması ve onlardan çözünmesi dolayımını kateden yoluna çıkmak, insan duyarlılığının hayatın değerlerine temas etmesinden doğan yaratıcı dinamiklerin insan hayatında açığa çıkmasının anah-tarı olarak gözükmüyor.

Bana ayrılan süreye bağlı olarak odaklanmak ve vurgulamak istediğim noktaları belirtmeye çalıştım. Son olarak, değindiğim gibi bu kutlanası toplantıda görüşlerimi sunmaktan duyduğum mutluluğu belirttikten sonra ne yazık ki, burada önemini vurguladığım düşünme dinamiklerini paylaşmanın çok gerisinde kaldığımızın göstergelerine işaret ederek konuşmamı bitirmek istiyorum. Örneğin, üniversiteler dahil, toplam kültür, kitle kültürünün onun aracısı tv medya kültürünün altında kalmış; pazar değerlerini hayatın değerleriyle karıştırmış görünüyor. 20 Yüzyılın ilk yarısının başlarında İspanyol filozof Ortega y Gasset'in Avrupa kültürü için bir tehdit olarak gördüğü kültürel oluşum, daha ağır olarak memleketimizde gerçekleşmiş görünüyor. Yok-

sa, düşünme, felsefe araştırmalarına ve eğitimine gerek görmeyen "siyaset bilimi", "hukuk", "sosyal bilimler", "fen bilimleri" vs. dallardaki eğitimin, eğitim yoksulu eğitimi nasıl açıklayabiliriz. Toplumsal refaha, sosyal adalete hizmet etmeyen politikaları, politikacıların devleti yönetmedeki ufuksuzluğunu, hukuksuzluğu, mafya gücünü, sınırlı ekonomik kaynakların çarçur edilmesini... Hayatın değerleriyle temas eden insan vicdanının katlanamayacağı durumlara katlanıyor olmamızın başka açıklaması olduğunu sanmıyorum.

Bir arkadaşımın, çalıştığı üniversitede hukuk bölümünde görevli asistanların felsefeyle hukuk arasında bir ilişki görmediklerini, "felsefe nedir/neye yarar?" gibi sorular sorduğunu hayretle gözlemlediğini anlatması bu konuşmamın içeriğini belirleyen etkenlerden biriydi. Evet, hayret edilecek bir durumdayız, ne ki hayret edenler çok azınlıkta ne yazık ki.

Herkesi saygı ve sevgiyle selamlıyorum.

Ütopik Suçlar

Ali Osman Gündoğan^(*)

İnsan türü, yasak meyveye el uzattığı andan itibaren günahkâr ve suçlu damgasını yemiştir. Cennetten kovulan insan, bu suçun baskısı altında, bütün insanlığın suçlu bir masum olarak doğmasının da nedeni olmuştur. Bu olay, insanın nasil bir varlık olduğunun; aldanmaya, yanlış yapmaya ve kötü olanla her an yüz yüze gelmeye yazgılı bir varlık olduğunu gösteriyor. Başlangıçta bu cenneti yaşayan insan, oradan kovulmasının ve yeryüzüne inmesinin kendisi açısından ifade ettiği olumsuzluktan kurtulmak için aynı cenneti yeryüzünde kurma veya geldiği yere dönme ütopya ve arzularından da hiçbir zaman vazgeçmiş değildir. Hatta dinlerin vaat edilmiş cenneti, asr-ı saadet dönemi arzuları, tarihin mutlu sonundan bahseden felsefe ve ideolojilerin durumları arasında yöntem olarak bir fark olduğunu söylemek pek mümkün değildir. Suç, kötü ve arzu edilmez bir şey olarak düşünülse de, eylemin suçlu addedilmesini niteleyen eylemin içerik ve amacı göz önünde bulundurulursa, mutlak bir suç kavramının doğru olmadığı hemen görülecektir. Nitekim bazı mitolojilerde, mesela Sisifos ve Prometheus örneklerinde olduğu gibi, suçun kimi onurlu eylem biçimlerini yansıttığını da görmek mümkündür. Bazı iade-i itibar etmeler, Sokrates, Bruno, Galileo gibi suçlu addedilen örnekler,

suç kavramının içeriği ile uygulanma biçimleri arasındaki derin farka işaret eder. Ama suç, hep olumsuz bir şey olarak anlaşılmış ve kötü ile özdeş tutulduğu için de mahkûm edilmiştir. Mahkemeler ve hapisaneler, akıl hastalarının delilik tedavilerinin yapıldığı hastaneler, cinsel sapma davranışı gösteren insanların tecrit edildiği yerler hep suç, kötülüğü kovma girişimlerinin sonuçlarıdır. Tıpkı insanın cennetten kovulması gibidir. Çünkü suçun karşılığı cezadır. Ceza, suçlunun arınması için şart olduğundan suçlunun lehinedir. Suçlu insanın masumiyetini kaybettikten sonra tekrar masumiyete kavuşmasının şartı, suçun bedelini ödemesidir. Hıristiyan teolojisinde bu bedel, bu dünyada ödenir. Tanrı, büyük bir lütufla ve inayetle bütün insanlığın suçunu telafi etmek ve insanlığa yeniden masumiyet kazandırmak için kendi oğlunu feda etmiştir.

Suç ile ütopya arasında karşılıklı ilişkiler kurulabilir. Suç, bir şekilde ütopyayı doğurduğu gibi ütopya da suç doğurabilir. Yani kişinin eylemine bakıp eylemin bir ütopyaya yönelik olduğu tezi öne sürülebileceği gibi mevcut toplumsal yapıyı dönüştürmeyi hedef alan ve bundan dolayı devrimci bir karakter yüklenen ütopyanın suç doğurabileceği tezi de öne sürülebilir. Ancak ütopyası olmak, bir ideale sahip bu-

(*) Prof. Dr., Muğla Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü.

İnlemek ile suç sahibi olmak arasında olumsuz bir anlam ilişkisinin bulunduğunu da düşünmek mümkündür. Bir bakıma olumlu bir kavram olarak düşünülen ütopya ile olumsuz bir kavram olarak düşünülen suç, nasıl bir arada bulunabilir? Sorusu, sorulabilir. Ancak bazı ütopyalar vardır ki bunlar, sadece bir teori olmakla yetinmeyip aynı zamanda bir praksişi de içinde barındırıp insanları eyleme davet eden devlet ve toplum felsefeleridir. Mesela ütopik sosyalizm, tarihin evrensel ve zorunlu bir sonundan bahseden ideolojiler böyledir. Nitekim ütopik sosyalizme karşı bilimsel sosyalizmden bahsedilmesi nedensiz değildir. Burada terimin gerçek anlamına çok sadık kalmadan, olmayan yer anlamındaki ütopya teriminin klasik anlamından yer yer uzaklaşarak suç ile ütopya arasında, özellikle günümüzde nasıl ilişkiler kurulabileceği tartışılacaktır. Bu metnin başlığını çağrıştıran ve yapmak istediğim şeyle doğrudan bağlantısı olan Hardt ve Negri'nin İmparatorluk adlı eseri ile Baudrillard'ın sanal evren hakkında söyledikleri ve T.Eagleton'un Masum Suçlular hakkındaki yaptığı ve dinlediğim konuşmasının önemli etkileri olduğunu söylemem gerekiyor.

Grekçe'de topos; bir yer, bir nokta anlamına gelen bir sözcüktür. Buna göre var olan her şeyin bir yeri vardır. Var olanın mekânı, onun yeridir. U-topos ise, topos'un olumsuz halidir ve olmayan-yer anlamına gelen bir sözcüktür. Bu sözcükle ilk defa T.More'un aynı adlı eseriyle karşılaşırız ve More ile birlikte ütopya'nın kazandığı belli bir anlam oluşmaya başlar: Tam ideal bir toplumsal düzeni ifade etmek için kullanılan bir terim olur. Topia, gerçekte

varolan ve henüz geçerliliğini sürdüren toplumsal bir düzen olarak düşünülürse; u-topia, henüz var olmayan ve hatta hiç var olmayacak olan, gerçekliği ve geçerliliği mümkün olmayan, sadece düşüncede ve düste ideal olarak kurgulanmış her şeyiyle tam bir toplumsal düzeni ifade eder. Olmayan-yerde ideal olarak olması düşünülen bir toplumsal düzeni betimler. Ütopya ya bir adadır ya bir güneş ülkesidir, kısacası olmamış, olmayacak bir yerdir. Böyle bir olmayan-yerde geçerlilikte yaşanan bütün olumsuzlukların yok edildiği, herkesin herkesle eşit olduğu, mutlu bulunduğu bir cennettir.

Platon'un İdeal Devleti'nden itibaren More'un Ütopya'sı, Campanella'nın Güneş Ülkesi, Bacon'un Yeni Atlantis'i, Huxley'in Yeni Dünya'sı, kısacası hemen bütün ütopyalarda yenedünyalar yaratma ihtiyacının yanı sıra, mevcut düzeni eleştirip mahkûm etme arzusuyla birlikte, yetkin bir toplum kurma iyimserliğinin çok önemli rol oynadığını görürüz. Platon, hocası Sokrates'i ölüme mahkûm eden demokrasi-den memnun değildir. T.More'un eserini yazdığı yıllarda (1516), İngiltere'de yaşanan sorunların önemli bir etkisi vardır. Bütün sorunların kaynağında bozuk eğitimi gören⁽¹⁾ ve diğer sorunları da buna bağlayan More'a göre tarım alanlarının kapatılması, zenginlerle fakirler arasındaki uçurumun büyümesi, çalışmadan servet sahibi olunması kabul edilebilecek gibi değildir⁽²⁾. Campanella'da da Katolik dünyasının parçalanmaya başladığı, kültürel-politik-ekonomik alanlarda çalkantıların arttığı, kilise ve zengin derebeylere isyanların başladığı bir dönemin sesini duyarız. Ütopyalar, yapıları gereği ideal bir

toplumsal sistemi oluşturma arzusunda oldukları için böyle bir yapıyı sınırları kesin olarak belirlenmiş, kuralları eksiksiz olarak konulmuş, her şeyin yerli yerinde olduğu ve başka türlü davranma imkânı vermeyecek şekilde düzenlenirler. Bundan dolayı da, bireylerin kendi başlarına davranma gücünü ellerinden alırlar ve özgürlüğü kısıtlanırlar. Hatta yönetim biçimi olarak demokrasiyi teklif eden bir ütopya da durum değişmez.

Ütopya yazan, nelerden şikâyet ediyorsa, kurduğu ideal toplumsal düzende bunların hepsi düzeltilmiş bir biçimde karşımıza çıkar. Meselâ More'un Ütopya'sında herkes iyi bir tarımcıdır.

Bizim bu yazımızda söz konusu edeceğimiz ütopya ve ütopik suçlar kavramlarının yukarıda kısaca bahsettiğimiz ütopyalarla bir ilgisi olmayacaktır. Felsefe tarihinde gördüğümüz ütopyalardaki suç kavramıyla ilgisi olmadan, daha çok günümüz birey-devlet ve devletlerarası ilişkilerde ortaya çıkan ve daha çok "korku ütopyaları" olarak adlandırılabilir olan bir tutumun ortaya çıkardığı durumu anlamaya çalışacağız.

Çeşitli ütopya türleri içerisinde, gelecekte nelerin olabileceğini önceden düşünüp buna göre tedbir alma olarak tanımlanabilecek⁽³⁾ ve bundan dolayı da gelecekte hiçbir şeyin gelip kendisini rahatsız edemeyeceği bir dünya düzeni kurmaya yönelik çabaları "korku ütopyaları" olarak adlandırmak mümkündür. Genelde, günlük olarak yaşadığımız korkunun bir nesnesi vardır. Depremden veya yırtıcı bir hayvandan korkarız. Korkunun nesnesi ortadan kalktığı zaman korku da ortadan kalkar. Gündelik korkularımızın dışında, bugünün dünyasında "korku" nesnel ve rasyonel

bir şey olmadığı halde, hatta patolojik bile olmadan ama bir takım paranoyalara neden olması bakımından, Hardt ve Negri tarafından yok-yer olarak tanımlanan imparatorluğun eylemlerini yansıtmaktadır. Burada korku iki yönlüdür. Birinci yön, İmparatorluğun kendi eylemlerini etik olarak meşrulaştırmak için mevcut durum tasvirinden kaynaklanan korkulardır. Korkunun ikinci yönü ise birinci durumda ortaya konulan ve bütün insanlığa kabul ettirilen korkulardan geleceğin mutlu dünyası adına kurtulmak için yapılabilecek olanların bir ihtimal olarak sezdirilmesi ve bu ihtimallerin gerçekleştirilmesidir. Aslında bu korkuların bir nesnesi olduğunu söylemek son derece güçtür. Sanal olarak yaratılana gerçeklik kazandırma çabalarının bir sonucudur bunlar. Olmayan bir şey, varmış gibi yapılarak müthiş bir benzetim yaratılmaktadır. Bu benzetimi hayatımızın her alanında görebiliriz. Bu benzetimde korku ve umut birlikte bulunur. Machiavelli'de de olduğu gibi, insanları yönetmenin iki yolu vardır: Umut vermek veya korkutmak. Hem umut hem korkunun birlikte bulunduğu bir durumu yaşadığımız ise bir gerçektir.

Bugünün imparatorluğunun yok-yer anlamındaki ütopya ile nasıl bir benzerliği vardır?

Günümüz dünyası çeşitli kavramlarla anlatılmaya çalışılmaktadır. Post-modern, küresel, emperyalist, tarihin sonu v.b. kavramlar, bugünün dünyasını bir bütün olarak anlama çabasının ürünüdürler ve bir şekilde dünyayı bir yönüyle tasvir etmeye yardımcı olurlar. Özellikle ABD ve ulus-üstü kurumlar açısından günümüzü anlamaya yardımcı olan kavramın, bir merkez olmamak

(1) T. More, Ütopya, çev., S. Eyüpoğlu, M. Urgan ve V. Günyol, İstanbul: Cem Yayınları, 1986, s.24.

(2) A.g.e., s. 21-23.

(3) Ahmet Cevizci, Felsefe Sözlüğü, Ütopya Maddesi, İstanbul: Paradigma Yayınları, 1999.

ve bütün dünyayı kapsamak bakımından İmparatorluk kavramı olduğu savunulur⁽⁴⁾. Bu, öyle bir imparatorluktur ki, sürekli olarak ortalığı kan gölüne çevirmekle birlikte kendisini barışa ve evrensel değerlere adamakla da meşrulaştırmıştır. Kendisini evrensel değerler ve küresel barış adına meşrulaştırdığı için, bütün insanlara sağlanacak adaletin garantisini de kendisinde görür ve modern bir mitos olarak değerlendirilir. Bu mitos, bütün insanların sağlığını korumak, dünyanın güvenliğini sağlamak adına, tarihin sonuna bütün insanları davet etmek gibi yüce ve ideal bir amaç maksadıya, "haklı savaşlar yürütmek için gerekli kuvvetlerle donatılmıştır"⁽⁵⁾. Olaysız bir dünya yaratmak için sanatta gerçeğin birbirine karıştığı olaylar örgüsü içerisinde her türlü tedbiri alan ve uygulayan bu "mitosun gerçek anlamı ve gerçek derinliği şekillendirdikleriyle açığa çıkan şeyde değil, perdelediği şeydedir"⁽⁶⁾. Bir bakıma görünüş ile gerçek arasında bir ayırım yapmak güçleşmekte, neyin görünüş neyin gerçek olduğu konusunda kararsız kalınmaktadır. Çünkü E.Cassirer'den öğrendiğimize göre mitosta "her şey her şeyle görünmez ipliklerle bağlanmıştır"⁽⁷⁾. Akli aşan bir yönü olduğu için normal logos sahibi insan bu işleyişi ve ilişkiler ağını bilemez. Bu işleyiş ancak baştaki büyücüler hâkimdir ve herkesin başvurusu bu büyücülerdir. Çünkü ancak onlar geçmiş-şimdi ve gelecekte olmuş-olan ve olacaklar hakkında bilgi sahibidirler; kötülerle mücadele eder, kötü ruhları kovar ve suçu önlerler. Tıpkı Baudrillard'ın bir konuşmasından öğrendiğimiz Minority Report adlı filmde

olduğu gibi. Bu filmde, "yakın bir gelecekte işlenebilecek suçları önceden tespit edebilen önsezilere sahip beyinler (precogs) aracılığıyla suçluyu suçu işlemeyen yakalayıp, etkisiz hale getiren komandolar vardır." Bunlar, yukarıda adını andığımız büyücülerdir. Yine pekâlâ insanüstü yeteneklere kavuşan birisi, gelecekte savaş suçlusu olacağını öngördüğü bir politikacıyı öldürür. Yine Baudrillard'ın konuşmasından öğrendiğimiz Dead Zone'un insanüstü yeteneklere sahip bu kahramanı da, gelecekte olacağını düşündüğü kötülüğü ve suçu daha başından önlemeye çalışan korku ütopyasının bir kahramanından başkası değildir. Oysa suç ne yaptığımızla bağlıdır. Ancak fiili bir durumun sonunda ortaya çıkar. Ne düşündüğünüze ya da neye niyet ettiğinize bağlı bir suç düşüncesi olamaz ve onaylanamaz. Bir düşünce ve fikir suçlusundan bahsedilemez.

Kendi düzenini, tarihin sonu düşüncesinde de olduğu gibi, daimi ve zorunlu olarak sunan ve mitos haline gelmiş olan bu imparatorluk, "Ebedî Barış Ütopyaları" üretmek ve ürettiğiyle kendisini meşrulaştırmak suretiyle, Foucault'nun bir terimiyle ifade etmek gerekirse, hayatı sürekli yeniden üreten bir biyo-iktidar halinde kendi nesnesine her an çeki-düzen verebilmek iradesine sahiptir. "Ancak Ebedî Barış" adına, suç ve kötülüğün bu dünyadan ebediyen kovulması ve mutlak adalet adına yapılan adaletsizlik ve suç, daha başından, bu ütopyanın masumiyetini baltalar. Masumiyetini kendisine iade etmek için kurban edilecek günahkâr bir hayvana, bir günah keçisine ihtiyaç duyar.

(4) M. Hardt ve A. Negri, *İmparatorluk*, çev., Abdullah Yılmaz, İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 2002.

(5) A.g.e., s.34.

(6) E. Cassirer'den aktaran: Milay Köktürk, "Modern Mitosun İfası", *Türk Yurdu*, C.22, sayı: 179, s. 38.

(7) A.g.m., s.38.

Bu suretle kendi suçunu kendi üzerinden atar ve korkunç olanı, kötü olanı bu dünyadan kovar. Mesela Saddam, bir günah keçisidir. Irak halkının geleceği için onun yok edilmesi, kötülüğün ve orada işlenen suçların bir telafisidir. Onu kurban etmekle 11 Eylül'ü doğuran kötü ruhlar arasında bizlerin anlayamadığı irrasyonel olan ilişki de çözümlür.

Bu ütopyacı bugün ile gelecek arasına sıkışmıştır. Onun amacı geleceği kurmak olduğuna göre bugün ile mücadele etmek gibi devrimci bir görevi vardır. Günümüzün imparatoru, bugün ile mücadele etmenin gereklerini hem bugün oluşturur -11 Eylül olayında olduğu gibi-, hem de tarihe başvurur. Böylece o, kendi ötekisini, tıpkı biyo-iktidar'da olduğu gibi önce kötü, suçlu, mücadele edilmesi ve kovulması gereken cüzamlı olarak her türlü suçu o ötekine vehmetmek suretiyle oluşturur. Ona göre "bu savaş, bu mücadele iyilerle kötüler arasındaki savaştır, mücadeledir" Bu söz, Bush'un II. Körfez Savaşı öncesi söylediği bir sözdür. Bu mücadeleyi o kazanacaktır. Çünkü o iyidir ve etik bir dünya düzeni kurmanın yolu, bu savaşı kazanmaktan geçmektedir. Zaten bir eylem veya düşüncenin suç olarak nitelendirilmesi için muhakkak, öteki olarak adlandırılanın eylemi veya düşüncesi olması gerekir. Nitekim uluslar arası terörizm konusunda batılı ülkelerin yaptıkları tanımlar bile, öteki olarak adlandırılanların ne kadar suça müsait toplumlar olduğunu üstü örtük de olsa, ifade etmeye çalışıyor.⁽⁸⁾ Suçu bu şekilde anlayan bir zihin için suçlu addedilenin kendisini temize çıkarma imkânı elinden alınır.

Hatta suçlu olacağına ve suç işleyeceğine önceden karar verilen kişinin suçu işleyip işlemeyeceğini test etmek de mümkün değildir. Günah keçisinin gerçekten suçlu olup olmadığı da ebediyen bir sır olarak kalacaktır. Bu aynı zamanda şu anlama gelir: Adaletin gerçekten tecelli edip etmediği veya gelecekte tecelli edip etmeyeceği de bir sır olarak kalacak ve o da ebediyen bilinemeyecektir.

Peki bu iktidar, imparator, bu büyücü mitik güç kimdir ve nerededir? Bu iktidar hem herkeştir hem hiç kimsedir. Bu iktidar hem her yerdedir hem hiçbir yerdedir. Herkeştir, çünkü kendisini meşrulaştırmak için medya ile birlikte, sivil toplum örgütleri ve genelde iyiler safında yer almak isteyen herkes böyle bir imparatorluğun sözcüsüdür. Hiç kimsedir, çünkü bu sözcüler kendi adlarına hiçbir şey istemezler ve "bu imparator bu imparatordur" denilebilecek bir imparator yoktur ortada. Sadece kendisi tarafından yaratılmış bir halk vardır. Ama o, imparator değildir, olmaz da. Onlar sadece, küreselleşme yolundaki ilerlemenin ütopyacı eğilimlerini temsil ederler ve bu suretle de hiçbir yerde olan, yeri belli olmayan ya da yok-yerde olan imparatorluğa hizmet ederler. Ama aynı şiddetle tarihin sonu ve ebedî barış, geleceğin mutlu dünyası ütopyalarının yarattığı ötekiler de karşı ütopyalara giderler. Bu da suçun başka bir yoldan zuhur edişidir ki, asıl ütopik suç işleyen imparatorun kendisini meşrulaştırmak için kullandığı olgular alanına zenginlik katar. Mesela "hem bir yaratma hem de bir dışlama biçimi"⁽⁹⁾ olan ve Avrupa'da oluşturulmuş ve doguya ihraç edilmiş doğutuluk, her an

(8) Terörizm tanımları ve terörist eylemlerin hangi niyetlere göre belirlendiği konusunda bakınız: Noam Chomsky, *Korsanlar ve İmparatorlar* çev., Fatma Ünsal, İstanbul: Yeni Zamanlar Yayınları, 2004.

(9) Hardt ve Negri, a.g.e., s. 144.

köktenci bir hareketle tanımlanabilmekte, tarih dışı ve barbar bir nesne olarak kurgulanabilmektedir. Bu tanım ve kurgunun nesnesine değil ama kendisine karşı mücadele, geleceği oluşturmak isteyen için kabul edilebilir değildir. Çünkü kendi geleceğine çomak sokmak isteyen her hareket, bu ütopyanın izin verdiği biçimiyle yok edilebilir. İmparatorluğun kendi yarattığı ötekisiyle her karşılaşması, küresel etkileşim ve iletişimin ütopyacı eğilimleri artırmasından ötürü şiddetle, sömürüyle, yok etme veya eritme ile de sonuçlanabilir.

Sanki sanal bir tanrısal güç ve ona karşı koymaya çalışanlar arasında, sürekli bir salınım, gel-git hareketi yaşıyoruz. Sürekli kendisini ve gücünü hissettirmek isteyen bu güç, kendi karşıtını kendisi yaratıp, yarattığı karşıtını bütün dünyanın gözünde mahkûm ederek yok etmeye çalışıyor. Olaysız, sürekli barışın hâkim olduğu dünyaya giden yol, olay bolluğundan geçiyor. Çünkü şu anda hiçbir şeyin olmadığı bir dünya, başta bu tanrısal gücü korkutuyor. Nasıl ki tabiat boşluk kabul etmezse ve boşluk, sürekli doldurulması gereken bir şeyse tıpkı bunun gibi, her an, Baudrillard'ın tabiriyle, olay-olmayan olaylarla boşluklar doldurulur ve her olay-olmayan olay kitleleri manipüle eder. Böylece, mitosun gölgelediği gerçek yerini bir mizansene bırakır. Bu mizansenin belli bir yeri yoktur ve hat-ta mizansen, olayı önceler. Olay, mizansene göre oluşturulur.

Günümüz ABD egemenliği yayılcı olduğu için "karşısına çıkan öteki güçleri kendine eklemeyen ya da tahrip etmez, tersine onları ağına içine alarak

kendini onlara açar"⁽¹⁰⁾. Çünkü İmparatorluk, evrensel bir cumhuriyet olma ütopyasını içinde barındırır ve bu yayılmacı tutumunu gerçekleştirirken "yayılcıma uğraklarının kan ve gözyaşıyla yıkandığını" görürüz⁽¹¹⁾. Herkese aynı şekilde seslenen ama aynı şekilde davranmayan imparatorluk, farklı dâhil etme yöntemlerini kullanır.

Tarihin sonu teziyle bağlantılı olarak düşünenecek olursak, "İmparatorluğun bu pürüzsüz uzamında hiçbir iktidar mekânı yoktur; iktidar her yerde ve hiçbir yerdedir. İmparatorluk bir ou-topia, daha doğrusu bir yok-yerdir"⁽¹²⁾. Ütopik suçlar olarak ifade etmeye çalıştığımız tam da işte böyle bir iktidarın; merkezi, yeri olmayan bir imparatorluğun işlediği ve onun kanalıyla suçlu olarak görülen ya da bu imparatorluğun vehmettiği suçlardır. Belki de böyle bir imparatorluk vardı ama yeri belli değildir ya da bu imparatorluk, imparatorluk tabelasının altında değildir.

Yeri olmayan ya da yeri belli olmayan bu imparatorluk, suçlular ihdas etmekte mahirdir. Çünkü yapmak istediğini etik yollara başvurarak meşrulaştıran, görünmeyen ama dünyanın her yerine sinmiş olan bu güç, gelecekte kuraçağı adalet, eşitlik için bu amaca uygun olmayanları suçlu addeder. Suçlu olarak görülen suçunu işlemeden imha edilmelidir. Tıpkı suçun işleneceğini sezip, muhataplarını yok eden komandolar gibi. Oysa suçlu, suçunu işlemediği müddetçe, suçlu olup olmadığı hakkında hiçbir karar verilemeyecek olandır. Onun elinden, kendisini temize çıkarma imkânını alan bu "korku ütopyası"na dayanan tavır, kendi ütopik su-

(10) A.g.e. s. 182.

(11) A.g.e. s. 183.

(12) A.g.e. s.205.

çunu maskelemekten başka bir şey yapmamaktadır.

Bir bakıma mesele, Augustinus'un anlattığı İmparator ile korsan arasında geçen diyaloga benzemektedir. Büyük İskender, esir aldığı bir korsana sorar: Hangi cesaretle bu denizlere saldırıyorsun? Korsan, soruyla cevap verir: Sen hangi yetki ve cesaretle bütün dünyaya saldırıyorsun. Ve konuşmasına şöyle devam eder: Ben, bir tek gemiye sahip olduğum için korsan olarak, sen ise bir donanmaya sahip olduğun için imparator olarak adlandırılıyorsun⁽¹³⁾. Aslında

bu örnek, günümüzde suçlu olmanın mantığını güzel bir şekilde açıklamaktadır. Aradaki tek fark, bugünün imparatorluğunun, evrensel bir imparatorluk olmak gibi bir gayesi ve bu suretle bütün insanlığa tarihin sonunu hazırlama gibi olumsuz bir ütopyası vardır. Bu ütopya uğruna, kendi organlarıyla meşrulaştırdığı bir ütopya uğruna, ütopyanın meşruluğu nispetinde her şeyi yapmak meşruiyet kazanır. Suç, bu meşruiyetin içindedir ve ütopya düşüncesine verilebilecek en büyük zarar da burada yatar.

(13) Chornsky, a.g.e., s. 7.